

Beelddenkers normaler dan je

Aan welk oor hou je bij voorkeur je telefoon? Met welk oog kijk je bij voorkeur door de lens van een camera? Met welk been trap je een bal? Met welke hand schrijf je je boodschappenlijstje? Iedereen heeft een voorkeur voor deze dingen: rechteroor, linkeroog, linkerbeen, rechterhand. Of net andersom. Het kan allemaal. En niemand heeft er problemen mee. Totdat het gaat over leren...

Om iets nieuws te leren, gebruik je een denkstijl. Hier zijn de afgelopen decennia vele van onderscheiden, maar alle denkstijlen kunnen grofweg in twee categorieën worden ingedeeld: beelddenken en taaldenken. Iedereen ontwikkelt in de kleuterjaren een levenslange voorkeur voor een bepaalde denkstijl. Marion van der Coolwijk, auteur van *Beelddenken – visueel leren en werken*, definieert deze denkstijlen als volgt: **“Beelddenken is een globale leerstijl met een voorkeur voor beelden.** Beelddenkers verwerven en verwerken hun informatie snel, associatief, creatief en vanuit het geheel. Ze hebben overzicht en werken op inzicht en doorzicht. **Taaldenken is een analytische leerstijl met een voorkeur voor taal.** Taaldenkers verwerven en verwerken hun informatie serieel, analytisch en vanuit de kern. Ze zijn gericht op details en werken gestructureerd. Deze manier van denken sluit aan bij ons talige onderwijs.”

Patricia Ritsema van Eck is beelddenker, getrouwd met een beelddenker en moeder van vier beelddenkers. Als jeugdtrainer Leren Leren methode coacht zij beelddenkers met onderwijsproblemen.

Leef je eens in

Welke denkstijl gebruik jij bij voorkeur om nieuwe vaardigheden te leren? Is dit het taaldenken? Niets aan de hand. Is dit echter beelddenken, dan heb je ineens een probleem: een leerprobleem. Eigenlijk is het een onderwijsprobleem, want het ‘probleem’ is niet zozeer dat je met beelddenken niet kunt leren lezen, schrijven en rekenen, maar dat de lesstof op een talige manier wordt aangeboden. Vrijwel alle gangbare leermethodes zijn namelijk bedacht door taaldenkers en ongeschikt voor beelddenkers. Ik, als beelddenker, vind het erg moeilijk om me voor te stellen hoe een taaldenker denkt. Als je zelf een taaldenker bent, dan is het waarschijnlijk moeilijk om je voor te stellen hoe het voor een beelddenker voelt om op jouw manier te werken.

De volgende oefening kan je hierbij helpen:

Teken een rechthoek van 2 cm hoog en 5 cm breed met de hand waarmee je normaal gesproken schrijft. Neem je pen of potlood nu in je andere hand en schrijf hiermee je naam in dit vlak. Hoe voelt dit? Was het een plezierige ervaring? Ging het moeiteloos? Ziet je handschrift er net zo uit als wanneer je je dominante hand gebruikt? De meerderheid van personen die

WEM!

denkt!

Het nadeel van beelddenken:
CREATIEVE ANTWOORDEN!

Op elke vraag kun je minstens 10 antwoorden geven, maar hoe weet je welke hiervan de docent goed rekent? Hier heb je alleen last van zolang je nog op school zit...

Het voordeel van beelddenken:
CREATIEVE ANTWOORDEN!

Briljante oplossingen voor allerlei problemen waardoor de wereld een fijnere plek wordt voor iedereen. Hier heb je je hele leven plezier van!

deze oefening doen, zal merken dat het erg lastig is en oncomfortabel voelt en dat het resultaat verre van bevredigend is. Nu heb je een idee hoe het voelt voor een beelddenker om te moeten leren in een talig systeem; zes uur per dag, vijf dagen per week, veertig weken per jaar.

Meer taaldenken geen oplossing

Het is mogelijk om beelddenkers te trainen in taaldenken en hiermee sneller en zorgvuldiger te leren lezen. Deze training is echter zeer intensief (zo'n 3 uur per dag oefenen), maar de verandering in denkstijl is niet blijvend en de 'bijwerkingen' zijn ongewenst. Dit bleek uit een experiment van Gadi Geiger bij dyslectische proefpersonen. Na enkele maanden konden zij weliswaar beter lezen, maar ze voelden zich er ongelukkig onder omdat ze ook niet langer gebruik konden maken van unieke vaardigheden: multi-tasks, creatief problemen oplossen en moeiteloos omgaan met chaotische situaties. Na beëindiging van deze training schakelden de hersenen vanzelf terug naar hun voorkeursstijl.

In dit experiment ging het om volwassenen die bewust met deelname hadden ingestemd en die zelf konden beslissen met de training te stoppen. Op school kun je als kind meestal niet

Dit artikel gaat het over beelddenken. Tijdens het schrijven bleek echter dat er nog een hoop verwarring bestaat over wat beelddenken nu eigenlijk is. En wat het verschil is met de tegenpool, het taaldenken. Wat het nog verwarrender maakt, is dat er een hoop verschillende namen gebruikt worden om deze denkstijlen aan te duiden. Een overzicht:

beelddenken	taaldenken
visueel-ruimtelijk denken	auditief-sequentiëel denken
rechtsbreinig	linksbreinig
conceptdenken	lijndenken
visueel denken	verbaal denken
	woorddenken
	begripsdenken

kiezen hoe je iets wilt leren. Veel beelddenkers krijgen last van faalangst en hebben het gevoel zich alsmaar te moeten bewijzen. Als het je maar niet lukt om vloeiend voor te lezen of de tafels vlot op te dreunen en je klasgenootjes kunnen het allemaal wel, dan is het niet zo gek dat je aan jezelf begint te twijfelen. Het leren zelf is een bron van stress geworden en stress zorgt er weer voor dat je nog minder goed kunt leren. Als deze vicieuze cirkel niet tijdig doorbroken wordt, komt er nooit uit wat erin zit.

Suggesties voor in de klas:

Ogen gaan voor de oren

“Eerst komt het zien, dan pas het horen,” zei Nel Ojemans altijd, een van de pioniers in het werken met beelddenkers. Een beelddenker heeft moeite met het verwerken van verbale informatie. Ze associëren bijvoorbeeld spontaan met de woorden die je zegt. Een bepaald woord in de eerste minuut maakt dat ze wegdromen op hun beelden hierbij en van de rest van je verhaal komt dan niets meer binnen. Visuele ondersteuning helpt een beelddenker om de aandacht erbij te houden. Schrijf de samenvatting van je verhaal vooraf op het bord. Liefst in de stijl van een mindmap met kernwoorden en illustrerende tekeningen of symbolen, die je aanwijst als je het erover hebt. Dan heb je meteen het grote plaatje geschetst, want beelddenkers leren van overzicht naar inzicht, zoals je hieronder kunt lezen.

Van overzicht naar inzicht

Voor een beelddenker is het belangrijk dat alles wat geleerd moet worden in een context geplaatst wordt. Nieuwe informatie kan niet als losse feiten geleerd worden; ze voegen het toe aan een groter geheel van al bestaande kennis. Door deze verbanden te leggen en relaties te zien, komen ze tot inzicht en onthouden ze de informatie. Als de context er nog niet is, moet je eerst het geheel schetsen. Je moet een beelddenker ook altijd uitleggen waarom ze iets moeten doen. Als ze ergens het nut niet van inzien, zijn ze niet gemotiveerd om het te leren.

Van beeld naar woord kost tijd

Beelddenkers kunnen visuele informatie verwerken met een snelheid van 32 beelden per seconde. Dat is zo snel, dat ze zich er vaak niet van bewust zijn wat ze allemaal precies denken. Taaldenken gaat met een snelheid van 2 tot 6 woorden per seconde. Om te kunnen vertellen wat je denkt, moet je als beelddenker eerst je gedachten bevriezen. Vervolgens heb je een beeld met onzettend veel informatie wat je moet gaan beschrijven. Het vinden van de juiste woorden kost gewoon meer tijd dan hardop zeggen wat je in je hoofd hoort (taaldenken). Geef ze dus langer de tijd om vragen te beantwoorden.

Beelddenken is
geen stoornis;
het is een
andere manier
van informatie
verwerven en
verwerken.

Meerderheid is beelddenker

Een halve eeuw geleden mochten kinderen niet schrijven met de linkerhand. Soms werd zelfs de linkerhand op de rug gebonden en daarmee rechtshandigheid afdwongen. Gelukkig behoren deze praktijken tot het verleden en kunnen linkshandigen nu pennen en scharen kopen waarmee zij motorisch beter uit de voeten kunnen. Hoogste tijd om het lesgeven aan beelddenkers structureel aan te pakken. Te meer daar het inmiddels om de *meerderheid* van de bevolking gaat. Ja, dat las je goed: de meerderheid van de bevolking geeft de voorkeur aan visueel-ruimtelijk denken. Rond de eeuwwisseling zijn er in de VS uitgebreide studies gedaan naar de percentages beelddenkers en taaldenkers in de leeftijdsgroep 10- tot 13-jarigen. Hieruit bleek dat 37% van de leerlingen een voorkeur heeft voor taaldenken en 63% voor beelddenken. Twee derde van de groep taaldenkers heeft echt moeite met beelddenken en de helft van alle beelddenkers kan niet met taaldenken uit de voeten (Bron: Silverman et al, 2002).

Het verbeteren van de leermethoden is helaas niet zo simpel als wat plaatjes en kleuren toevoegen aan de bestaande lesboeken. Was het maar waar! Wat veel belangrijker is, is de manier waarop er lesgegeven wordt. En je moet als leerkracht met een hoop dingen rekening houden als je aan beelddenkers lesgeeft.

Multi-zintuiglijk leren

De beelden van de beelddenker bestaan uit veel meer dan alleen het letterlijke beeld. Het is een mix van beelden, geluiden, smaken, bewegingen en gevoelens. Passief luisteren naar een les vindt de beelddenker moeilijk. De wereld wordt beleefd met *alle* zintuigen en leren gaat makkelijker als deze zoveel mogelijk worden ingeschakeld. Zingen, klappen, stampen, kleuren, voelen en bewegen, het zijn allemaal middelen om jezelf nieuwe lesstof eigen te maken.

Beelddenk таланten

Marion van de Coolwijk: “Als beelddenker heb je vele talenten. Je ziet overeenkomsten, gehelen en hebt direct overzicht. Je denkt snel, associatief en dus creatief. Je voelt dingen goed

aan en bent goed in ruimtelijke zaken zoals de weg weten, grafieken en figuratie. Allemaal heel handig, maar op school krijg je daar geen complimenten voor. Integendeel. Als beelddenkers met taalproblemen op school constant horen en

Aangepaste leermethodes

Er zijn al veel leermethodes ontwikkeld die passen bij een visueel-ruimtelijke denkstijl. Snelleestechieken zijn bijvoorbeeld heel geschikt voor beelddenkers. Met een goede training kun je binnen enkele dagen snelheden halen van 800 tot 1000 woorden per minuut (de doorsnee leessnelheid is 250 woorden per minuut). Mindmappen of conceptmappen is efficiënt voor het maken van uittreksels, voorbereiden van spreekbeurten en maken van aantekeningen. Marion van de Coolwijk ontwikkelde recent de zeer succesvolle 'LEREN LEREN Methode' voor beelddenkers in basis-, voortgezet en middelbaar onderwijs (zie www.lerenlerenmethode.nl).

Door bovenstaande en andere methoden structureel te integreren in het reguliere onderwijs, kunnen zowel beelddenkers als taaldenkers hun talenten optimaal benutten bij het leren.

merken dat ze het niet goed doen, ontstaat er frustratie en onzekerheid. Maar beelddenken is geen stoornis, het is een manier van informatie verwerven en verwerken. Met visuele leertechnieken kunnen kinderen en leerkrachten de talige lesstof visueel maken. Zo kunnen de kinderen hun beeldende talenten inzetten bij het leren. Dit zorgt voor succeservaringen, waardoor het zelfvertrouwen groeit. Leren wordt weer leuk!"

Meer lezen?

Beelddenken – visueel leren en werken, Marion van de Coolwijk, ISBN 9080875401

Dyslexie: stoornis of intelligentie!, Sjan Verhoeven en Gertrudie Boersen, ISBN 9789085750499

Beelddenken en begripsdenken: een wereld van verschil, Mechel Ensing en Coralien van Hattem, ISBN 9789048431489

Deze boeken zijn te bestellen via www.opvoedingsboek.nl

Zie ook **EducarePlus** voor extra achtergrondartikelen.